

LÄRARHANDLEDNING TILL
BALETTFÖRESTÄLLNINGEN

NÖT- KNÄPPAREN

Lärohandledningen är framtagna som inspiration till ett fördjupande arbete i klassrummet efter att du och eleverna har fått se Nötknäpparen. Övningarna är tänkta att passa för barn i alla årskurser och åldrar, och kan göras i helklass, mindre grupper och individuellt. Välj de övningar som passar just din klass och känn dig fri att anpassa frågorna efter elevernas intressen och behov. Lycka till!

OM FÖRESTÄLLNINGEN

Nötknäpparen är en världskänd balettklassiker från 1892 med musik av Pjotr Tjajkovskij. Ursprungligen bygger baletten på en saga av E.T.A. Hoffmann, men i Kungliga Operans uppsättning är handlingen förlagd i Elsa Beskows sagovärld och inspirerad av hennes bok Petter och Lottas jul från 1947. Koreografin gjordes 1995 av Pär Isberg och gestaltar barnen Petter och Lottas magiska julnatt med Farbror Blå och Tanterna Brun, Grön och Gredelin.

HANDLINGEN

Petter och Lotta är föräldralösa och bor hos Tanterna Brun, Grön och Gredelin. De ska fira jul tillsammans för första gången och åker till skogen med grannen Farbror Blå för att fälla en gran. Här får de hjälp av en trevlig man, Kolaren.

Hemma hos Tanterna är julförberedelserna i full gång och Petter och Lotta är nyfikna och otåliga. Gästerna anländer och äntligen öppnas dörrarna till rummet med den pyntade granen. Firandet kan börja! Mitt i dansen kommer julbocken förbi och delar ut presenter, men plötsligt dyker det upp ytterligare en julbock. Första julbocken visar sig vara Farbror Blå, men ingen kan klura ut vem som gömmer sig bakom masken på den andra julbocken. Petter och Lotta får fler presenter; en nötknäppare med bockhuvud, en käpphäst och en hatt. Farbror Blå berättar en saga om en kolare som egentligen är en förtrollad prins, och medan festen fortsätter visar det sig till slut att det var den trevliga mannen som hjälpte dem med granen i skogen, Kolaren, som var den andra julbocken.

Gästerna går hem och det dags att lägga sig men Petter och Lotta vill inte sova i sina sängar. I stället får de lov att sova vid julgranen. De väcks mitt i natten och plötsligt är allt annorlunda, stort och magiskt. Farbror Blå kan trolle! Men det vimlar också med otäcka, elaka råttor. Petter och Lotta får hjälp av Kolaren/julbocken att jaga bort dem och han förvandlas till en prins. Snöflingor och tomteblöss dansar, Husan förvandlas och dansar med Kolaren/Prinsen, och Farbror Blå förtrollar alla julgransprydnader så de blir levande. Det är magisk julnatt!

Men till sist tar natten slut, och när Petter och Lotta väcks nästa morgon är allt som vanligt, och de åker i väg till kyrkan i släde.

UPPVÄRMNING

När ni är tillbaka i klassrummet och ska påbörja efterarbetet uppmuntrar vi er att göra en kort uppvärmningsövning innan ni sätter i gång. Det bidrar till att skapa ett tillåtande rum och är ett bra sätt att få i gång både kropp och minne.

Be varje elev rita eller skriva ner sitt starkaste minne från föreställningen.

Det kan vara kort eller långt, en liten detalj eller en större händelse.

Begränsa gärna tiden och uppmuntra eleverna att ta det första de kommer på.

Gå därefter ett varv och låt varje elev dela med sig av sitt minne.

EFTERSAMTAL

– *beskriva, tolka, associera*

Inför ett fördjupande eftersamtal om balett föreställningen och era upplevelser är det viktigt att påminna eleverna om att alla är fria att göra sina egna tolkningar. Bejaka det eleverna har tagit fasta på och använd deras nyfikenhet som inspiration i det vidare arbetet.

Ett bra sätt att påbörja ett samtal är genom att först *beskriva* så objektivt som möjligt vad ni har varit med om genom frågor som:

- Hur såg scenrummet ut?
- Vilka saker och möbler såg ni på scenen?
- Hur såg ljuset ut?
- Hur såg dansarna ut?
- Vad gjorde de?
- Hur rörde de sig?
- Hur lät musiken?

Sedan kan ni börja *tolka* det som utspelade sig under föreställningen. Kom ihåg, det finns inga rätt eller fel!

- Vad handlar föreställningen om?
- Vilka är personerna och figurerna som är med i berättelsen, och varför gör de så som de gör?
- Vilka känslor och viljor uttrycker musiken och de olika dansrörelserna?
- Vad gestaltar kostymen?
- Vad tror ni föreställningen vill berätta?

Slutligen kan samtalet bli mer *associativt* och personligt.

- Vilka frågor eller känslor väcker föreställningen hos dig?
- Får den dig att tänka på något speciellt?
- Fanns det delar av föreställningen du kände igen dig i?
- Vilka och på vilket sätt?

FÖRDJUPANDE DISKUSSIONSFRÅGOR OCH ÖVNINGAR

DISKUTERA I MINDRE GRUPPER ELLER HELKLASS

I klassikern Nötknäpparen står julen i centrum av berättelsen. Det är en högtid präglad av tradition, men den har också förändrats över tid och ser olika ut på olika platser i världen.

- Vilka skillnader ser ni mellan hur det var på den tid som balettens handling utspelar sig i (Beskows tid) och hur saker är idag? Hur är t.ex. relationen mellan barn och vuxna, och mellan olika vuxna? Finns det saker och föremål som skiljer sig åt, eller är de samma nu som då? Känner ni igen er i julfirandet som gestaltas i *Nötknäpparen*? På vilka sätt?
- Det sägs ibland att julen är barnens högtid. Varför tror ni man säger så? Och håller ni med

om att det är så? Varför/varför inte?

- Vilka andra traditioner känner ni till, och vad brukar ni själva att fira? Hur gör ni då? Varför har vi traditioner? Hur uppstår och överlever de?
- Baletten *Nötknäpparen* och flera av Elsa Beskows berättelser kallas för klassiker – vad betyder det egentligen att ett verk är en klassiker? När blir något en klassiker? Vem bestämmer det? Tycker ni det är viktigt och kul att ta del av olika klassiker? Varför/varför inte? Vilka andra klassiker känner ni till, och vilka tycker ni mest om?

LYSSNA PÅ BALETTMUSIK TILLSAMMANS!

*Spela upp musikstyckena från spellistan nedan
(samtliga går att leta upp på Spotify).
Spela upp ett stycke i taget. Stanna där du tycker det passar.*

Samtala i par, grupper eller helklass:

- Vilka instrument hör ni?
- Vilka känslor och stämningar uttrycker musiken?
- Är den kraftfull, svag, festlig, romantisk eller otäck - eller något helt annat?
- Vad tror ni musikstycket handlar om, vad tror ni händer i baletten när musiken spelas?
- Vad tycker ni om musiken?

MUSIKFÖRSLAG

JULES MASSENET *Manon Ballet, Act 2: Scene 2 – De Grioux's lodgings*

IGOR STRAVINSKY *The Rite of Spring: Part One: Adoration of the Earth: The Augurs of Spring – Dance of the Young Girls*

PYOTR ILYICH TCHAIKOVSKY *The Nutcracker, Op. 71, Act II: No. 14a, Pas de deux. Andante maestoso*

SERGEI PROKOFIEV *Cinderella-Suite Nr 1, Op. 107: IV. Fairy Godmother and Fairy Winter*

INDIVIDUELLA SKRIVUPPGIFTER

1. I *Nötknäpparen* har Tanterna Brun, Grön och Gredelin bjudit folk till julfest. Nu är det din tur att bjuda in till kalas. Skriv en pampig och livlig inbjudan till fest! Du bestämmer själv varför det ska vara fest – det finns alltid något att fira! Glöm inte att ha med viktig information i inbjudan. Vad kommer t.ex. hända på din fest? Ska ni dansa, äta, sjunga eller ha kuddkrig? Ska gästerna klä upp sig eller klä ut sig? När och var är festen? Om du vill kan du passa på att dekorera din inbjudan genom att rita, måla eller göra ett collage!
2. Föreställ dig att du är koreograf och ska skapa en fantastisk dansscen full av magi. Hur skulle dansscenen se ut? Skriv en lista med svaren på följande frågor:
 - Vilken sorts musik ska spelas?
 - Vilka instrument hörs?
 - Vilka är personerna som är med i scenen?
 - Är några av dem magiska varelser?
 - Hur dansar de?
 - Vilka rörelser använder sig de olika personerna av?
 - Hur ser deras kläder ut?
 - Vilken färg har ljuset?
 - Var utspelar sig dansscenen och hur ser scenografin ut?
 - Hur ska scenen börja?
 - Och hur slutar den?
 - Hur vill du att publiken ska känna och reagera?
 - Kommer din magiska dansscen att bli världsberömd?

TIPS & LÄNKAR

DET MAGISKA HUSET – en webbserie från Unga Operan

<https://www.operan.se/unga/det-magiska-huset/>

KUNGLIGA OPERANS SPOTIFY-PROFIL MED ETT FLERTAL SPELLISTOR

<https://open.spotify.com/user/kungligaoperan?si=1f39fd38ead64fa3>

NÖTKNÄPPAREN

Konstnärligt team & medverkande

MEDVERKANDE TEAM

KUNGLIGA BALETTEN

KOREOGRAFI *Pär Isberg*

KUNGLIGA HOVKAPELLET

MUSIK *Pjotr Tjajkovskij*

DIRIGENT *Garrett Keast*

TEXT *Pär Isberg, Erik Näslund*

ELEVER FRÅN KUNGLIGA SVENSKA BALETTSKOLAN

(fritt efter Elsa Beskow och E.T.A. Hoffmann)

SCENOGRAFI *Bo-Ruben Hedwall*

KOSTYM *Ann-Mari Anttila*

LJUS *Torkel Blomkvist*